

Elaborarea Planului de Siguranță a Apei

Principalele lecții învățate în urma elaborării planurilor de siguranță a apei în
două sate din Republica Moldova

martie 2019

Prezentul document este bazat pe contribuțiile echipei multidisciplinare a proiectului ApaSan și a fost compilat de Matthieu Amos.

Introducere

Proiectul de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan) (2009—2019) a fost finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și co-finanțat de Agenția Austriacă pentru Dezvoltare și Cooperare (ADC). Scopul principal al proiectului a fost îmbunătățirea calității vieții și sănătății publice în rândurile populației rurale din Moldova prin accesul durabil sporit la apă potabilă sigură și sanitație prietenoasă mediului. Proiectul a fost implementat de compania Skat Consulting Ltd. (Skat), care a deschis Filiala din Moldova a Fundației Skat pentru scopul proiectului.

Programul Național privind implementarea obiectivelor stabilite în temeiul Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025¹ (2016), susținut de SDC și Guvernul Republicii Moldova stabilește drept una din ținte disponibilitatea planurilor efective de siguranță a apei (PSA) în toate aglomerațiile cu peste 5 000 locuitor până în anul 2020. În acest cadru, Skat a supervizat implementarea a două PSA: unul în satul Cărpineni (raionul Hîncești) și altul în satul Șerpeni (raionul Anenii Noi). Scopul acestor două intervenții a fost de a dezvolta experiența locală în derularea procesului de elaborare a PSA într-un mod care să permită replicările viitoare în toată țara.

Planul de Siguranță a Apei

Un Plan de siguranță a apei constă în examinarea minuțioasă a sistemului existent de alimentare cu apă (SAA), urmată de identificarea riscurilor posibile și elaborarea măsurilor de atenuare corespunzătoare pentru prevenirea/înlăturarea acestora. Astfel, un PSA consolidează fiabilitatea unui SAA și limitează prejudiciile cauzate acestuia prin crearea planurilor de acțiuni bine gândite pentru situația în care și când apar riscurile identificate. Elaborarea unui PSA solid necesită un proces sistematic care să includă actualizarea periodică, pentru a asigura că PSA este cât mai actual posibil. Principalele avantaje ale PSA sunt:

- Acesta informează membrii comunității despre diverse componente ale SAA, inclusiv despre riscurile care au potențialul de a afecta calitatea apei.
- Acesta încurajează membrii comunității să joace un rol activ în monitorizarea sistemului lor de alimentare cu apă și în raportarea oricăror probleme autorităților vizate, ceea ce

---

¹ Programul Național al RM pentru implementarea obiectivelor ce derive din *Protocolul privind Apa și Sanitația* publicat de OMS/UNECE (1999)

Înseamnă că riscurile pot fi în mod normal identificate și planificate acțiuni/soluționate la o etapă mai timpurie.

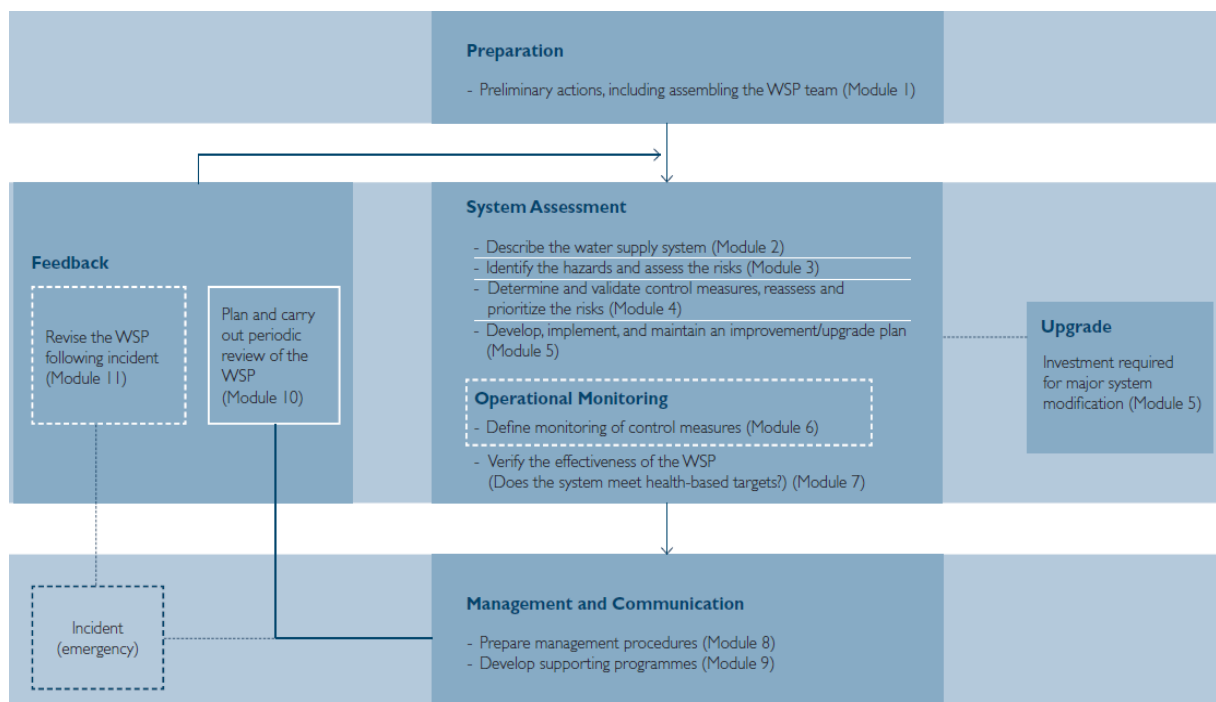
- Acesta crește nivelul de sensibilizare despre acțiunile/comportamentele care pot periclita calitatea apei.
- Acesta creează un plan de acțiuni urgente și evidențiază îmbunătățirile posibile pentru SAA.

Metodologia

Ghidul pentru elaborarea PSA deja exista în Moldova la momentul intervențiilor proiectului ApaSan în Cărpineni și Șerpeni². Prin urmare, Skat a decis că cel mai bun curs de acțiune a fost să contribuie la dezvoltarea expertizei locale la subiectul dat prin externalizarea implementării către un consultant din sectorul respectiv din Moldova pentru a dezvolta experiența locală durabilă în țară.

Deoarece implementarea planului necesită cuprinderea exhaustivă a sistemului, rolul populației locale este major. Voluntarii au fost întruniți în echipa PSA, care au inclus preponderent primarii, șefii asociațiilor consumatorilor de apă și alți actori importanți din sat.

Fiecare echipă PSA a avut sarcina să colecteze toată informația pertinentă privind sistemul lor de alimentare cu apă (SAA) și să propună soluții pentru riscurile identificate. Acest lucru a fost realizat urmărind modulele ilustrate în Figura 1. Rolul consultantului a fost să faciliteze procesul și să se asigure că informația a fost colectată și utilizată în mod adecvat în timpul elaborării propunerilor. Consultantul a stabilit de asemenea termenele limită și a oferit asistență privind întrebările tehnice, după necesitate.

Figura 1: Sumarul procesului de elaborare a PSA. Sursa: Manualul privind planurile de siguranță a apei: Gestionarea pas cu pas a riscurilor pentru furnizorii de apă potabilă, Organizația Mondială a Sănătății (2009)

Înainte de demararea procesului de elaborare a PSA:

- Consultantul a explicat fiecărei echipe PSA beneficiile PSA, accentuând că efortul suplimentar și alte resurse necesare pentru elaborarea PSA sunt echilibrate în raport cu siguranța sporită a

² Ghidului Național privind Planul de Siguranță a Apei pentru sistemele de alimentare cu apă potabilă a fost aprobat oficial de Guvernul RM pe 21 iulie 2017 (Ordinul nr. 609/65); însă documentul a fost disponibil în varianta sa finală la momentul intervențiilor ApaSan.

SAA, economisind timp, cât și bani prin evitarea defectării sistemului și asigurarea reacției adecvate la incidente.

- Au fost organizate măsuri de dezvoltare a capacităților pentru a spori gradul de sensibilizare despre riscurile care apar frecvent.
- A fost organizată o trecere în revistă a fiecărei etape a SAA (de la stația de pompare până la robinetul utilizatorului) pentru a asigura că toți membrii echipei PSA înțeleg corect tot ce ține de sistemul lor de alimentare cu apă (SAA). Aceasta a asigurat ca fiecare membru al echipei PSA să înțeleagă mai ușor cum și unde existau riscuri posibile pentru SAA, totodată ajutând echipelor PSA să justifice mai ușor orice acțiuni întreprinse comunităților lor locale.

Sumarul experiențelor și lecțiilor învățate

Metodologia elaborată și descrisă în linii generale mai sus a fost implementată cu succes în ambele sate, consultantul intervenind pentru a ajuta la elaborarea unei agende pentru pașii de implementare și a asigura respectarea acesteia de către toate părțile interesate. Consultantul a acordat de asemenea recomandări tehnice importante echipelor PSA, după necesitate.

Componența ambelor echipe PSA a fost similară (conform celor menționate mai sus). Ambele echipe au pus accentul pe asigurarea reprezentării corespunzătoare după criteriile de vârstă, gen și sector. În afară de membrii echipei locale, au fost de asemenea invitați să adere la fiecare echipă experți pentru a echilibra cunoștințele locale cu expertiza. Componența exactă a echipelor este prezentată în Tabelul 1 de mai jos.

Tabelul 1: Componența echipelor PSA din satele Cărpineni și Șerpeni

Echipa PSA Cărpineni <i>Instituția / profesia</i>	Echipa PSA Șerpeni <i>Instituția / profesia</i>
din sat 1. Șef de sector / inginerul 2. Primărie / primarul 3. Întreprindere municipală / directorul 4. Primărie / secretar 5. Grădinița Andrieș / directorul 6. Grădinița Lăpușnița / directorul	din sat 1. Primărie / primarul 2. ACA "Apa Șerpeni" / președintele 3. ACA "Apa Șerpeni" / contabilul 4. Liceul din Șerpeni/ directorul 5. Centrul de Sănătate Șerpeni/ directorul pentru asistență medicală 6. Grădinița Șerpeni/ directorul 7. Grădinița Șerpeni/ bucătarul 8. Primărie /președintele consiliului de tineret
din exterior 7. Agenția teritorială de sănătate publică / igienistul	din exterior 9. Asociația de economii / economista 10. Agenția teritorială de sănătate publică / specialist 11. Inspectoratul Ecologic de Stat / specialist
<i>4 bărbați, 3 femei</i>	<i>8 femei, 3 bărbați</i>

În general, au fost mai multe lecții învățate care pot fi deduse din experiența intervențiilor întreprinse în satele Cărpineni și Șerpeni:

1. Pentru a simplifica pregătirea documentelor PSA, lucrul de pregătire a trebuit să se limiteze la **maximum 3-5 scriitori de conținut/editori**, fiecare având responsabilitatea să colecteze și să sintetizeze informația relevantă la unul sau mai multe subiecte atribuite.
2. Componența echipei PSA este decisivă pentru garantarea lucrului de calitate.
  - **Liderul de echipă trebuie să fie selectat cu atenție și trebuie să fie o persoană respectată în comunitate** deoarece el/ea joacă un rol crucial în asigurarea bunului mers al eforturilor organizatorice și mobilizarea membrilor echipei și altor părți care intervin.
  - **Primarii trebuie să fie cu siguranță implicați în echipa PSA**, chiar dacă aceștia au disponibilitate foarte limitată, deoarece ei dețin informația importantă necesară pentru elaborarea unui PSA și sunt în general respectați în comunitățile lor.
  - **Un inginer cu cunoștințe despre SAA trebuie să fie inclus în cadrul echipei**, deoarece el/ea este capabil să înțeleagă, să ghideze și să explice aspectele tehnice și alte informații valoroase celorlalți membri din echipă. Această lecție a devenit evidentă în cadrul echipei Șerpeni, unde lipsa unui inginer a rezultat în faptul că a fost solicitată mai des intervenția consultantului.
3. **Eforturile sunt considerabile atunci când membrilor echipei PSA li se atribuie sarcini clare cu termeni concreți.**
4. Asigurarea atmosferei relaxate, confortabile și informale contribuie la **reducerea tensiunilor dintre membrii echipei** și asigură un proces decizional uniform.
5. Ghidurile naționale s-au dovedit a fi extrem de utile la elaborarea PSA; totuși, acestea nu pot fi urmate pas cu pas, deoarece contextul în fiecare sat este unic. Astfel, **este important de utilizat ghidurile naționale doar în calitate de document-cadru**, asigurând **ajustarea planului la fiecare context local**. În acest mod, planurile sunt elaborate în baza unei abordări practice și devin un instrument real pentru operatorii serviciilor de alimentare cu apă, și nu un set vag de orientări care deseori nu sunt aplicabile pentru aceștia.

Concluzie

Planul de Siguranță a Apei (PSA) a fost implementat cu succes atât în Cărpineni, cât și în Șerpeni, demonstrând că metodologia generală elaborată de Guvernul Republicii Moldova este adecvată pentru elaborarea PSA (chiar dacă aceasta necesită să fie ajustată pentru a fi mai potrivită fiecărui context individual) și că instrumentele și abilitățile necesare pentru elaborarea PSA-ilor sunt prezente în Moldova. Astfel, probabilitatea implementării cu succes a PSA-ilor în alte sate din Moldova este înaltă, cu condiția că vor fi urmate trei idei cheie: (1) în componența echipei trebuie să fie incluși atât membri cu cunoștințe tehnice suficiente despre SAA, cât și membri care pot acționa drept mediatori (pentru a reduce necesitatea intervențiilor externe); (2) Activitățile PSA trebuie să fie clare și bine organizate pentru fiecare membru al echipei și să includă termeni limită concreți; și (3) un număr limitat (3-5 maximum) de persoane trebuie să fie responsabile pentru pregătirea documentelor PSA.